

Бојан ПЕТРЕВСКИ

Филолошки факултет „Блаже Конески“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје,
bojan_petrevski@flf.ukim.edu.mk

**ПОСЛЕДИЧНИ СО ПАРЕНТЕТСКИ ДЕЛ-РЕЧЕНИЦИ
ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК**

Апстракт: Во трудот се разгледуваат конструкциите со последични дел-реченици во кои се јавува друга прилошкоопределбена дел-реченица во парентетска позиција. Во таа смисла, станува збор за конструкции со три дел-реченици, каде што третата е инкорпорирана во втората, втората ѝ е подредена на првата, а третата – на втората. Притоа, се анализираат комплексните прилошкоопределбени значења што произлегуваат од тие комбинации, кои ги вклучуваат последицата и дополнителната компонента – причина, цел, услов, временска рамка и концесија. Освен тоа, се разгледува и функцијата на парентетската позиција во поглед на информациската структура и на интерпретацијата на значењето.

Клучни зборови: последица, дел-реченица, значење, позиција, информација.

Воведни белешки

Во трудот ќе се разгледаат сложените конструкции со прилошкоопределбени (причински, целни, условни, допусни, временски) дел-реченици инкорпорирани во последични дел-реченици. Во таа смисла, ќе стане збор за сложени конструкции со најмалку три дел-реченици, при што ќе бидат земени предвид случаите во кои третата дел-реченица е вклучена во втората, втората ѝ е подредена на првата, а третата – на втората. Дел-реченицата вклучена во последичната се јавува во парентетска позиција.

Како што посочуваат Дехе и Кавалова (Dehé, Kavalova 2007: 1), парентетските реченици влегуваат во даден исказ што е во функција на основна реченица, но истовремено се структурно независни. Тие го прекинуваат прозодискиот тек на исказот, воведуваат интонациски паузи и имаат прозодиски карактеристики различни од основната реченица. Освен тоа,

тие се надвор од информациската структура на основниот исказ и обично не се дел од значењето во врска со неговата вистинитост¹.

Што се однесува на последичните реченици во македонскиот јазик, Минова-Ѓуркова (2000: 276–278) ги разгледува меѓу „прилошкоопределбените зависносложени реченици“, при што значителен дел од примерите што ги наведува е со повеќе од две дел-реченици, од типот на (1)–(3). Првиот пример е со една примарно надредена дел-реченица – *фоџелја го њодзеде*, на која ѝ е подредена последичната дел-реченица – *џака шџо за миг му се сџори*, која, пак, е секундарно надредена – во однос на комплементарната дел-реченица – *дека њаѓа*. Слични се примерите (2) и (3), во кои има по една примарно надредена дел-реченица (*џи зборуваш џолку маџно/децаџа џолку се занесоа во рабоџаџа*), на кои им се подредени последичните (*шџо човек њомислува/џа за малу ќе забораеа*), кои се секундарно надредени – во однос на комплементарните (*дека не си нормален/да си њојдаџ дома*)².

(1) *Фоџелјаџа го њодзеде, џака шџо, за миг, му се сџори дека њаѓа.*

(2) *Ти зборуваш џолку маџно, шџо човек њомислува дека не си нормален.*

(3) *Децаџа џолку се занесоа во рабоџаџа, џа за малу ќе забораеа да си њојдаџ дома.*

Тополињска (1997: 75) ја дефинира последицата како релација што поврзува настан причина со настан последица, со тоа што, како што посочува, „во граматичката традиција е прифатено конструкциите со настанот-последица оформен како појдовен (т.е. оформен во главната дел-реченица) да се викаат причински, а конструкциите со обратна дијатеза – последични.“ Дел од нејзините примери, кои се од дијалектниот јазик (каде што, како и во разговорниот воопшто, последичните реченици се поретки), исто така, содржат повеќе дел-реченици, од типот на (4), каде што на последичната дел-реченица ѝ претходат две дел-реченици во конјункција.

¹ Поширока класификација на парентетските конструкции изложува Калтенбек (во Dehé, Kavalova 2007: 29–31). Сп. Дехе Dehé (2014). За функцијата на прозодиската издвоеност в. и кај Комбет (Combettes 1998) и Неве (Neveu 1998).

² За гледиштата за последичните реченици сп. Минова-Ѓуркова (1997: 321–342).

(4) ...за минуѝ нивесѝайѝа а ѝрави една ѝенка и висока ѝаѝола и су ного гсѝ брилен, а завѝѝкува уо доло ду врѝкаѝа ѝака шо ни веѝар да наможи да а дуѝи.

На примерот на францускиот јазик, покрај „специјализираните“, Иберти (Hubertie 1996: 1) издвојува и „неспецифични“ средства за изразување на релацијата *ѝричина – ѝоследица*: „проста паратакса“, сврзникот *и*, предлози, глаголски прилози и релативни дел-реченици. Станува збор за структури што имаат други примарни значења, но во некои контексти може да изразат и последични.

Во трудот ќе бидат разгледани само сложените конструкции што изразуваат последица. Притоа, се тргнува од тоа дека во конструкциите со повеќе од две дел-реченици може да се зборува, на пример, за последична или за причинска дел-реченица (разгледувани поединечно), а не за последична или за причинска зависносложена реченица како целина. Еден од поинтересните случаи во тој поглед се конструкциите од типот на (5), каде што се јавуваат два последователни сврзника – последичниот *ѝака ѝѝо* и причинскиот *бидејќи*. Во таа смисла, се поставува прашањето дали е реченицата последична или причинска, на кое може да се одговори категорично – дека е во прашање сложена реченица со една примарно надредена и две подредени дел-реченици, од кои секундарно надредената (а подредена во однос на примарно надредената) е последична, а секундарно подредената – причинска³. Во таа смисла, во примерот (5) сврзниците *ѝака ѝѝо* и *бидејќи* воведуваат засебни дел-реченици. На примарно надредената, основна дел-реченица (*доживеаја ѝовеќе ѝоразѝ*) ѝ е подредена втората, последична дел-реченица (*ѝака ѝѝо морааѝ брзо да се консолидирааѝ*), во која е инкорпорирана и подредена третата, причинска дел-реченица (*бидејќи ѝреѝѝојаѝ други важни наѝѝревари*). Притоа, причинската дел-реченица изразува причина за настанот во последичната без да изразува причина за настанот во основната, а последичната дел-реченица изразува таква последица од настанот во примарно надредената што е, истовремено, последица и од настанот во причинската. Со други зборови, учесниците во ситуацијата мораат брзо да се консолидираат и како последица на многуте порази, од една страна, и како последица на претстојните натпревари, од друга.

³ Саздов (2018: 56) издвојува комбинираносложени реченици, „во кои се јавуваат повеќе зависни, па дури и такви во кои има повеќе од една главна реченица“, при што укажува дека „сложените реченици во секојдневието многу почесто содржат повеќе од две дел-реченици“. За класификацијата на сложената реченица во македонскиот јазик в. кај Минова-Ѓуркова (1993; 2000: 235–239) и Тополињска (1997: 9–91).

(5) *Доживеаја многу ѿрази, ѿака шѿо, бидејќи ѿрејсѿојатѿ друѓи важни најѿревари, мораатѿ брзо да се консолидираатѿ.*

Значењата на конструкциите со последична и со дополнителна прилошкоопределбена дел-реченица во парентетска позиција

Што се однесува на последичните реченици, од нивните комбинации со другите прилошкоопределбени дел-реченици произлегуваат повеќе комплексни значења: ‘последича со причина’, ‘последича со цел’, ‘последича со услов’, ‘последича со временска рамка’, ‘последича со концесија’ и, најпосле, дури и ‘последича со последича’.

Значењето ‘последича со причина’ може да се изрази со сврзничката комбинација *ѿака шѿо – бидејќи*, при што причинската дел-реченица, воведена со *бидејќи*, ја изразува причината за настанот во последичната дел-реченица, воведена со *ѿака шѿо*. Причинската дел-реченицата функционира како подредена во однос на последичната, која функционира како подредена во однос на примарно наредената дел-реченица. Семантички, последичната и причинската дел-реченица оформуваат комплексна последича од настанот во примарно наредената дел-реченица, т. е. ‘последича со причина’.

Во примерот (6) причинската дел-реченица – *бидејќи и гравитѿирале на овие ѿросѿори (каде шѿо била Оѿоманската Имѿерија)*, е подредена и инкорпорирана во последичната – *ѿака шѿо ѿие во својатѿа музика ѿрактѿично инфилѿирале голем број ориентѿални елементѿи*. Последичата со причина што ја оформуваат двете дел-реченици е – *ѿака шѿо ѿие во својатѿа музика ѿрактѿично инфилѿирале голем број ориентѿални елементѿи, бидејќи и гравитѿирале на овие ѿросѿори (каде шѿо била Оѿоманската Имѿерија)*, и таа се однесува на примарно наредената дел-реченица: *Сефардитѿе биле најдобро ѿрифатѿени од ѿоѓашниотѿ султѿан, значи од Турција*.

(6) *Сефардитѿе биле најдобро ѿрифатѿени од ѿоѓашниотѿ султѿан, значи од Турција, ѿака шѿо бидејќи и гравитѿирале на овие ѿросѿори каде шѿо била оѿоманската имѿерија, ѿие во својатѿа музика ѿрактѿично инфилѿирале голем број на ориентѿални елементѿи. (Слободна Европа)*

Значењето ‘последича со цел’ може да се изрази со сврзничката комбинација *ѿака шѿо – за да*, при што целната дел-реченица, воведена со *за да*, ја изразува целта на настанот во последичната дел-реченица,

воведена со *џака шџо*. Целната дел-реченицата функционира како подредена во однос на последичната, која функционира како подредена во однос на примарно надредената дел-реченица. Семантички, последичната и целната дел-реченица оформуваат комплексна последица од настанот во примарно надредената дел-реченица, т. е. последица со цел.

Во примерот (7), целната дел-реченица – *за да се има јасносџ џо однос на џосџајкиџе*, е подредена и инкорпорирана во последичната – *џака шџо џоа го џредвидува и Деловникоџ*. Последицата со цел што ја оформуваат двете дел-реченици е – *џака шџо џоа го џредвидува и Деловникоџ за да се има јасносџ џо однос на џосџајкиџе*.

(7) „Чиноџ на гласање не е врзан за џоследниоџ ден, џака шџо, за да се има јасносџ џо однос на џосџајкиџе, џоа го џредвидува и Деловникоџ, џоа го џокажува и џраксаџа џреџходно од слични иницијативи за усџавни измени заџоа шџо Собраниеџо одлучува доколку има џоџребно мнозинсџво за одлучување. (Макфакс)

Значењето ‘последица со услов’ може да се изрази со сврзничката комбинација *џака шџо* – *ако*, при што условната дел-реченица, воведена со *ако*, го изразува условот за настанот во последичната дел-реченица, воведена со *џака шџо*. Условната дел-реченицата функционира како подредена во однос на последичната, која функционира како подредена во однос на примарно надредената дел-реченица. Семантички, последичната и условната дел-реченица оформуваат комплексна последица од настанот во примарно надредената дел-реченица, т. е. последица со услов.

Во примерот (8), условната дел-реченица – *ако ги собереџе сџџе џџе бројки заедно*, е подредена и инкорпорирана во последичната – *џака шџо излегува еден солиден број*. Последицата со услов што ја оформуваат двете дел-реченици е – *џака шџо излегува еден солиден број ако ги собереџе сџџе џџе бројки заедно*.

(8) *А сега има, се изучува македонски јазик и во Шџџџ и во Биџола, има и во Теџово, џака шџо ако ги собереџе сџџе џџе бројки заедно, излегува еден солиден број. (Слободна Европа 2)*

Значењето ‘последица со временска рамка’ може да се изрази со сврзничката комбинација *џака шџо* – *кога*, при што временската дел-реченица, воведена со *кога*, ја изразува временската рамка за настанот во последичната дел-реченица, воведена со *џака шџо*. Временската дел-ре-

ченицата функционира како подредена во однос на последичната, која функционира како подредена во однос на примарно надредената дел-реченица. Семантички, последичната и временската дел-реченица оформуваат комплексна последица од настанот во примарно надредената дел-реченица, т. е. последица со временска рамка.

Во примерот (9), временската дел-реченица – *кога го видов робојоџи*, е подредена и инкорпорирана во последичната – *џака шџо бев имџресиониран од неговиоџи изглед*. Последицата со временска рамка што ја оформуваат двете дел-реченици е – *џака шџо бев имџресиониран од изгледоџи на робојоџи кога го видов*.

(9) Пораснав со филмови како „Терминаџор“, *џака шџо коџа го видов робојоџи, бев имџресиониран од неговиоџи изглед* – вели Розак. (Факултети.мк)

Значењето ‘последица со концесија’ може да се изрази со сврзничката комбинација *џака шџо* – *иако*, при што концесивната дел-реченица, воведена со *иако*, ја изразува неповолната околност за настанот во последичната дел-реченица, воведена со *џака шџо*⁴. Концесивната дел-реченицата функционира како подредена во однос на последичната, која функционира како подредена во однос на примарно надредената дел-реченица. Семантички, последичната и концесивната дел-реченица оформуваат комплексна последица од настанот во примарно надредената дел-реченица, т. е. последица со концесија.

Во примерот (10), концесивната дел-реченица – *иако голем дел од лингвистџиџе засџанаа заџ мојоџи сџав*, е подредена и инкорпорирана во последичната – *џака шџо овие зборови беа џргнаџи џод џриџисок*. Последицата со концесија што ја оформуваат двете дел-реченици е – *џака шџо овие зборови беа џргнаџи џод џриџисок, иако голем дел од лингвистџиџе засџанаа заџ мојоџи сџав*.

⁴ Според Назаренко (Nazarenko 2000: 21), концесијата е „негирана причина“, а според Тополињска (1997: 77) – „негација надградена врз причинската врска“. Во таа смисла, концесијата, која е неповолна околност што, сепак, не ја спречува реализацијата на ситуацијата, може да се воопшти со парафразата ‘има неповолна околност, но ситуацијата се реализира’/‘причината ја има, но последицата не се реализира’. Пошироко за концесијата в. кај Морел (Morel 1996).

(10) *За жал, во нашата фела не постои никаква сложеност, и тоа е наша голема мана, така што, иако голем дел од лингвистичките заштанаа за мојот став, овие зборови беа првонами и од иришисок.* (Рес публика)

Значењето ‘последича со последича’ може да се изрази со сврзничката комбинација *така што – така што*, при што втората последична дел-реченица ја изразува последичата од првата. Сепак, бидејќи последичните конструкции се единствените меѓу прилошкоопределбените во кои зависната дел-реченица не се јавува во препозиција во однос на главната, тоа значење не може да биде изразено со парентетска последична дел-реченица. Во таа смисла, можна е само конструкција од типот на (11), со две последователни последични дел-реченици, која би се јавила, евентуално, во говорениот јазик, макар што е мошне невообичаена.

(11) *Многу се љубовитливи, така што постојано чииаат, така што знаат многу.*

Функцијата на парентетската позиција на дополнителната прилошкоопределбена дел-реченица

Што се однесува на позицијата на дел-речениците, се поставува прашањето дали во разгледуваните случаи дополнителната прилошкоопределбена, парентетска дел-реченица, освен во таква позиција, може да се јави во друга и какви значенски и информациски импликации има таа промена. На пример, конструкцијата во (12) може да се варира со постпозиција (13) или со апсолутна препозиција на целната дел-реченица (14).

(12) *Ги одложи обврските, така што, за да им помогне, дојде порано.*

(13) *Ги одложи обврските, така што дојде порано, за да им помогне.*

(14) *За да им помогне, ги одложи обврските, така што дојде порано.*

Парентетската позиција е средство за тематизација, т. е. служи за да се сигнализира дека тие дел-реченици се со понизок степен на комуникациски динамизам⁵, информациски секундарни во споредба со последични-

⁵ Под комуникациски динамизам Фирбас (Firbas 1992) го подразбира придонесот

те во кои се инкорпорирани. Така, во конструкцијата во (12) парентетската, целна дел-реченица – *за да им ѝомогне*, е информациски секундарна во однос на последичната во која е инкорпорирана – *ѝака шѝо дојде ѝорано*. Поради информациската секундарност, парентетската дел-реченица може и да се изостави, со што исказот информациски ќе се осиромаша, но ќе остане кохерентен. Во таа смисла, конструкцијата во (12) може да се сведе на варијантата во (15).

(15) *Ги одложи обврскиѝе, ѝака шѝо дојде ѝорано.*

Од друга страна, поради информациската секундарност, т. е. бидејќи не функционира како рема, парентетската дел-реченица не може да се контрастира со друга содржина, како што покажува варијантата (16), која е исклучена. Спротивно на тоа, кога е во постпозиција, бидејќи функционира како рема, целната дел-реченица може да се контрастира, како што покажува варијантата (17).

(16) **Ги одложи обврскиѝе, ѝака шѝо, за да им ѝомогне, дојде ѝорано, а не за да се види со ѝријаѝелиѝе.*

(17) *Ги одложи обврскиѝе, ѝака шѝо дојде ѝорано, за да им ѝомогне, а не за да се види со ѝријаѝелиѝе.*

Што се однесува на случаите во кои дополнителната прилошко-определбена дел-реченица би се поставила во постпозиција, таа може да биде и двозначна, т. е. да се толкува во врска со претходната, последична дел-реченица, од една страна, или во врска со примарно надредената, од друга страна. На пример, во (12), бидејќи е во парентетска позиција, целната дел-реченица може да изразува само цел за настанот во последичната дел-реченица – помошта е претставена како цел само на пораното доаѓање. Во варијантата (13), бидејќи целната дел-реченица е постпозитивна, настанот што го изразува може да се толкува двојно – како цел на настанот

на јазичните единици за развојот на комуникацијата. Во таа смисла, посочува дека препозитивните дел-реченици се со понизок степен на комуникациски динамизам од постпозитивните (Firbas 1992: 217). Сепак, треба да се има предвид дека во случаите каде што не е прозодиски издвоена, препозитивната дел-реченица е фокусирана: *Ги одложи обврскиѝе, ѝака шѝо за да им ѝомогне дојде ѝорано, а не за да шеѝа*. Под *фокусирање (focalisation)* Кресел (Creissels 2006: 112) подразбира експлицитно сигнализирање на конституентот што е во функција на фокус, на пример, преку негово поставување во нетипична позиција. За поимот *фокусирање (focalisation)* в. и кај Неве (Neveu 2004: 134), Суте (Soutet 2012: 84–85) и Шародо и Менгено (Charaudeau et Maingueneau 2002: 265).

во последичната дел-реченица (‘за да им помогне, дојде порано’), од една страна, но и како цел на настанот во примарно надредената дел-реченица (‘за да им помогне, ги одложи обврските’), од друга страна. Со други зборови, во вториот случај помошта е претставена како цел на одложувањето на обврските, што е помалку веројатна, но можна интерпретација. Во таа смисла, потребата од еднозначност може да биде еден од мотивите за поставувањето на целната дел-реченица во парентетска позиција. Таа упатува само кон интерпретацијата според која помошта е претставена како цел на пораното доаѓање, а не и на одложувањето на обврските. Од друга страна, евентуалното поставување на целната дел-реченица во иницијална позиција, како во варијантата (14), упатува кон толкувањето според кое помошта е цел на одложувањето на обврските.

(12) *Ги одложи обврскиџе, џака шџо, за да им џомоѓне, дојде џорано.*

(13) *Ги одложи обврскиџе, џака шџо дојде џорано, за да им џомоѓне.*

(14) *За да им џомоѓне, џи одложи обврскиџе, џака шџо дојде џорано.*

Аналогна е ситуацијата во (18), (19) и (20). Во (18) важноста на книгата е претставена како околност спротивна на пропуштањето на промоцијата. Варијантата (19), освен за тоа толкување, остава простор и за интерпретација според која важноста на книгата е претставена како околност спротивна на задоцнетото известување. Кон тоа толкување еднозначно упатува варијантата (20), со иницијална позиција на концесивната дел-реченица.

(18) *Ги известџи задоцнеџо, џака шџо, иако книѓаџа им беше мноѓу важна, ја џроџушџија џромоџјаџа.*

(19) *Ги известџи задоцнеџо, џака шџо ја џроџушџија џромоџјаџа, иако книѓаџа им беше мноѓу важна.*

(20) *Иако книѓаџа им беше мноѓу важна, џи известџи задоцнеџо, џака шџо ја џроџушџија џромоџјаџа.*

Во случаите каде што изразува неповолна околност што може да го засега само настанот во главната дел-реченица, концесивната може да

се јави само во иницијална (21) и, евентуално, во финална (22), а не и во парентетска позиција (23), со која исказот би бил парадоксален⁶.

(21) *Иако книџаџа им беше многу важна, ѓи извесџи задоцнеџо за џромоџјаџа, џака шџо им долџи извинување.*

(22) *Ѓи извесџи задоцнеџо за џромоџјаџа, џака шџо им долџи извинување, иако книџаџа им беше многу важна.*

(23) **Ѓи извесџи задоцнеџо за џромоџјаџа, џака шџо, иако книџаџа им беше многу важна, им долџи извинување.*

Можност за две интерпретации може да се јави и во конструкции со други видови дел-реченици (на пример, комбинации од причинска и концесивна дел-реченица). Така, настанот во концесивната дел-реченица во (24) може да се толкува како неповолна околност за волјата за средба (‘иако имаше куп други работи, сакаше да се видиме’), од една страна, но и како неповолна околност за доаѓањето (‘иако имаше куп други работи, дојде’), од друга страна. Варијантата со парентетска позиција на концесивната дел-реченица (25) упатува само кон толкувањето според кое неповолната околност се однесува на волјата за средба. Варијантата со апсолутна препозиција на концесивната дел-реченица (26), исто така, упатува само кон едно толкување, според кое неповолната околност го засега доаѓањето.

(24) *Дојде заџоа шџо сакаше да се видиме, иако имаше куџ оруџи работџи.*

(25) *Дојде заџоа шџо, иако имаше куџ оруџи работџи, сакаше да се видиме.*

(26) *Иако имаше куџ оруџи работџи, дојде, заџоа шџо сакаше да се видиме.*

Неколку заклучоци

Конструкциите што вклучуваат повеќе од две прилошкоопределбени дел-реченици отвораат повеќе прашања во врска со нивните значења и позиции, но и со нивната меѓусебна компатибилност. Што се однесува на последичните дел-реченици, од нивните комбинации со другите прилошкоопределбени дел-реченици произлегуваат повеќе комплексни значења: ‘последича со причина’, ‘последича со цел’, ‘последича со услов’, ‘по-

⁶ Конструкциите од типот на (22) се можни, пред сè, во говорениот јазик.

слевица со временска рамка’, ‘последика со концесија’ и ‘последика со последика’.

Врз примери од македонскиот јазик, во трудот беа разгледани конструкции со прилошкоопределбени дел-реченици во парентетска позиција во однос на последичните. Како и сите други конструкции од тој тип, тие се дел од субординацијата во субординација во сложената реченица. Во нив на примарно надредената дел-реченица ѝ е подредена последичната, која е секундарно надредена во однос на дополнителната прилошкоопределбена, парентетска дел-реченица – причинска, целна, условна, временска или концесивна. Отстапка во тој поглед се конструкциите со две последични дел-реченици, од кои втората не може да се јави во парентетска, туку само во постпозиција, во согласност со фиксната постпозиција на последичните дел-реченици во однос на главната.

Парентетската позиција на дополнителната прилошкоопределбена дел-реченица служи за да ја тематизира, т. е. да сигнализира дека е информациски секундарна во споредба со последичната во која е инкорпорирана. Поради таа информациска хиерархија парентетската дел-реченица не може да се контрастира со друга содржина, а може дури и да се изостави, со што исказот информациски ќе се осиромаша, но ќе остане кохерентен. Освен тоа, поставувањето на дополнителната прилошкоопределбена дел-реченица во парентетска позиција ѝ обезбедува еднозначност, упатувајќи кон нејзина значенска врска само со последичната и, со тоа, исклучувајќи ја можноста да биде интерпретирана во врска со примарно надредената дел-реченица.

Последичните дел-реченици во кои се инкорпорирани други прилошкоопределбени дел-реченици се само дел од сложените конструкции со поголем број дел-реченици, кои отвораат прашања што не се поставуваат во врска со конструкциите со две дел-реченици. Во тој поглед, допрва треба да се истражат пошироко условите под кои во конструкциите со повеќе дел-реченици последичните може да изразуваат последика од настани изразени со различни видови дел-реченици и, во таа смисла, особено тенденциите во поглед на позицијата на дел-речениците. Тие резултати, пак, ќе треба да се постават во поширокиот контекст на анализата и класификацијата на сложените конструкции со поголем број дел-реченици во македонскиот јазик.

Користена литература

На кирилица:

- Минова-Гуркова, Л. 1993. „Кон класификацијата на сложените реченици“, *XIX научна дискусија на XXV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, 87–91.
- Минова-Гуркова, Л. 1997. *Сврзувачки средствиња во македонскиот јазик*. Скопје: Детска радост.
- Минова-Гуркова, Л. 2000. *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: Магор.
- Тополињска, З. 1997. *Македонските дијалекти во Егејска Македонија. книга 1, Синтакса, II. 2*. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.
- Саздов, С. 2018. *Современ македонски јазик 4*. Скопје: Или-Или.

На латиница:

- Charaudeau P., & Maingueneau D. (ed.) 2002. *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris: Seuil.
- Combettes, B. 1998. *Les constructions détachées en français*. Paris: Édition Ophrys.
- Creissels, D. 2006. *Syntaxe générale, une introduction typologique 2: la phrase*. Paris: Hermes Science Publications.
- Dehé, N. & Kavalova, Y. (ed.) 2007. *Parentheticals*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Dehé, N. 2014. *Parentheticals in Spoken English: The Syntax-Prosody Relation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Firbas, J., 1992. *Functional Sentence Perspective in Written and Spoken Communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Morel, M-A. 1996. *La concession en français*. Paris: Édition Ophrys.
- Nazarenko, A. 2000. *La cause et son expression en français*. Paris: Édition Ophrys.
- Neveu, F. 1998. *Études sur l'apposition: Aspects du détachement nominal et adjectival en français contemporain, dans un corpus de textes de J.-P. Sartre*. Paris: Honoré Champion Editeur.
- Neveu, F. 2004. *Dictionnaire des sciences du langage*. Paris: Armand Colin.
- Soutet, O. 2012. *La syntaxe du français*. Paris: Presses Universitaires de France.

Извори:

Макфакс <<https://11nq.com/cSDKS>> пристапено на: 20. 12. 2024.

Рес публика <<https://encr.pw/I6JiL>> пристапено на: 20. 12. 2024.

Слободна Европа <<https://encr.pw/Dqile>> пристапено на: 20. 12. 2024.

Слободна Европа 2 <<https://encr.pw/0op3J>> пристапено на: 20. 12. 2024.

Факултети.мк <<https://11nq.com/QX6Y6>> пристапено на: 20. 12. 2024.

Bojan PETREVSKI

Blaže Koneski Faculty of Philology

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

RESULT CLAUSES WITH A PARENTHETICAL CLAUSE IN MACEDONIAN LANGUAGE

Summary

The article analyzes compound sentences with adverbial clauses incorporated in another clause, expressing a consequence in Macedonian. In that sense, it takes into account sentences with at least three clauses in which the third clause is included in the second, the second is subordinate to the first, and the third - to the second, whereas the clause embedded in the one expressing a consequence occurs in parenthetical position. This article examines the complex adverbial meanings arising from those combinations, including the meaning of consequence and the additional components - reason, purpose, condition, time frame, concession. Furthermore, the function of the parenthetical position in regard to the information structure and the interpretation of the meaning is also analysed.

Keywords: consequence, clause, meaning, position, information